

Stimulujte **kreativitu** žáků prostřednictvím **brainstormingu**. Zeptejte se, kudy vedou různé hranice, fyzické, mentální, viditelné i ty, které se dají vnímat jinak. Sepište nápady žáků na tabuli. Při této metodě platí, že žádný nápad nezavrhujeme, podpoříme a zapíšeme i bláznivé nápady, podněcujeme řetězovou reakci. Žáci fungují buď v **módu obrany, nebo učení/tvoření**, my chceme to druhé.

Podporujte **spolupráci** a **zodpovědnost** vůči druhým. Rozdělte žáky do pracovních skupin podle potřeby, ale dovolte jim si práci např. v úkole 3 rozdělit.

Podle úrovně žáků zvažte individuální práci na náročnějších úkolech 4 a 5, které zahrnují syntézu i analýzu. Rozvíjejte u žáků schopnost komunikace a trvejte na **formulacích celými větami**. Právě v těchto úkolech **probíhá samotné učení**.

Další pokyny navazují na otázku 6. Jak se může nerespektování historické hranice projevit ještě v dnešní době? Opět využijte tabuli k zaznamenání žákovských nápadů. Nekomentujte je z důvodu posílení **bezpečného prostředí** a kreativity.

Následující kroky povedou k potvrzení či vyvrácení hypotéz. Tabulka, kterou budou žáci vyplňovat, předpokládá práci s hypotézami týkajícími se národnostního aspektu a vzdálenosti od přirozených („moravských“) a současných administrativních center regionů. Pokud však v úkolu 6 žáci přijdou i s dalšími hypotézami, dejte jim volnost individuálně či skupinově pracovat na jejich potvrzení.

Na stránkách českého statistického úřadu czso.cz **pro zjištění podílu moravské národnosti** postupujte takto:

- V modrém řádku zvolte „databáze, registry“, dále zvolte „veřejná databáze“.
- V modrém řádku zvolte „vše o území“.
- Nyní je potřeba vybrat hledaná data a zájmové území. K tomu slouží tlačítko „Výběr profilu a území“.
- Ke které národnosti se obyvatelé hlásí, zjišťuje *Sčítání lidu, domů a bytů* konané jednou za 10 let. Ve výběru profilu zvolte tedy SDLB. Uvedený rok označuje, kdy proběhlo poslední sčítání, které již bylo statisticky zpracováno. (Při vzniku tohoto materiálu to byl rok 2011. Brzy by měla být k dispozici data za sčítání 2021.)
- Vyberte území pomocí rámečku „vyhledat území“. Vepište jméno hledané obce nebo města. Pozor na obce stejných jmen – ujistěte se, že vybíráte obec v odpovídajícím okrese.
- V dolní části rámečku potvrďte výběr tlačítkem „použít“.
- Nyní již před sebou vidíte statistická data zjištěná při posledním sčítání lidu.

Nás bude zajímat *Obyvatelstvo podle národnosti*.

Sloupec „podíl obyvatel hlásících se k moravské národnosti“ dopočítejte z předchozích dvou sloupců.

Informace o vzdálenosti a spojich do center hledejte např. na serveru mapy.cz, spoje na idos.cz. Otázkou je, zda obyvatel (např. Moravské Třebové) pojedou na velké nákupy či navštíví lékaře specialistu spíše v Pardubicích (současném krajském městě), nebo v Olomouci (do jehož zázemí spadá historicky). U Kralic (kraj Vysočina) budete naopak vybírat mezi Jihlavou a Brnem.

Pozn. k tabulce: Podle vašich preferencí je možné využít volných řádků, jež jsou ponechány pro volbu jiných obcí. Řádky pro kraje slouží pro porovnání podílu obyvatel hlásících se k moravské národnosti.

Po vyplnění tabulky zbývá **potvrdit** či **vyvrátit hypotézu**. Podpořte žáky ve **zdůvodnění závěru**. Na příkladu vybrané obce mohou žáci nakonec posoudit, zda by nebylo některé z předchozích administrativních členění pro danou obec výhodnější. K tomu budou potřebovat historické mapy, např. na Wikipedii ve článku *Historie krajů v Česku*.

Možná návaznost: Téma můžete doplnit hledáním dalších stop zemské česko-moravské hranice, třeba v podobě obcí rozkládajících se po obou stranách historické hranice (Česká Mez, Moravské a České Křižánky, České Milovy, Moravská Chrástová), nebo v podobě potoků se jménem Hraniční (okresy Ústí nad Orlicí, Jihlava). Zajímavým tématem jsou i hraniční kameny.

Doporučený čas: min. 2 VH

Cíle: Žáci uvedou argumenty, proč je nebo není zemská hranice mezi Čechami a Moravou důležitá, popíší, jak se nerespektování historických hranic dnes může projevit, rovněž ukáží průběh historické hranice Čech a Moravy na mapě krajů ČR, dále stanoví hypotézu, ověří hypotézu prostřednictvím vyhledání a zpracování dat, nakonec navrhnou a zdůvodní případnou změnu stávajících krajských hranic.

- ◆ 1. Vyjmenujte 5 moravských měst, která vás napadnou.
- ◆ 2. Uved'te kraje, ve kterých se tato města nacházejí.
- ◆ 3. Nyní doplňte jména dvou měst se společným přívlastkem označujícím příslušnost Moravě.

Moravská T _ _ _ _ _	Kraj:	Okres:
Moravské B _ _ _ _ _	Kraj:	Okres:

K oběma připište kraj a okres, ve kterých leží. Nejlépe na mapě administrativního členění ČR (např. Školní atlas dnešního Česka, str. 46) je najdete.
- ◆ 4. Odpovězte a zdůvodněte: nacházejí se tato dvě města na Moravě, nebo v Čechách?
- ◆ 5. Během dlouhého a složitého vývoje administrativních jednotek, např. krajů či okresů, se hranice mezi historickými zeměmi Koruny české až do roku 1948 ctily. Po tomto roce to však již neplatí, výsledkem jsou pak „moravská“ města s krajskými centry v Čechách. Kudy tedy historická hranice vede? Podívejte se na mapu říční sítě (např. Školní atlas dnešního Česka, str. 9). Na ní zjistěte, kudy prochází hlavní evropské rozvodí mezi úmořím Severního moře (povodí Labe) a úmořím Černého moře (povodí Dunaje, resp. Moravy a dalších dílčích povodí – třeba Dyje, Jihlavy či Svatavy).

Porovnejte, jak tato fyzicko-geografická linie koresponduje s průběhem historické hranice Čech a Moravy. Využijte např. webu hranice.moravy.eu. Několika větami popište svá zjištění a pokuste se výsledek zdůvodnit. Je potřeba zvážit veškeré faktory (mj. reliéf, vývoj krajinného pokryvu, osídlení, či historický vývoj – přibližný základ hranice je dán od středověku).
- ◆ 6. Může se nerespektování historické hranice projevit ještě v dnešní době? Jak? Při uvažování vám může pomoci mapa, nebo také představa, že jste obyvatel/ka obce, která patří do „českého“ kraje, ale historicky leží na Moravě.
- ◆ 7. Doplňte (či upravte) znění hypotéz, které v následných krocích potvrdíte, nebo vyvrátíte.

K řešení budete potřebovat tabulku.

 - *Poměr obyvatel vybraných obcí hlásících se k moravské národnosti je vyšší/nížší/blízký/... než průměr přiléhajícího moravského kraje.*
 - *Dosažitelnost současného krajského města veřejnou dopravou je z vybraných obcí snadnější/časově náročnější/... než dosažitelnost tradičního centra ležícího na Moravě.*

	Počet obyvatel	Počet obyvatel hlásících se k moravské národnosti	Podíl obyvatel hlásících se k moravské národnosti (%)	Vzdálenost do současného krajského města	Nejnynchlejší spojení veřejnou dopravou do krajského města	Vzdálenost do historicky přirozeného moravského centra (Olomouce / Brna / Znojma)	Nejnynchlejší spojení veřejnou dopravou do historicky přirozeného moravského centra (Olomouce / Brna / Znojma)
Moravská Třebová							
Chornice							
Moravské Budějovice							
Kralice nad Oslavou							
Mohelno							
Olomoucký kraj				—	—	—	—
Jihomoravský kraj				—	—	—	—

Analýza dat:

- Do sešitu nebo na zvláštní papír zformulujte zjištěné závěry. Potvrzují data vaši hypotézy z úkolu 7? Své závěry zdůvodněte.
- Vyberte jednu z obcí a pokuste se pomocí různých zjištěných faktorů zdůvodnit, který stav krajského členění by pro ni byl ideální? Vyberte z možností: stav 1950, stav po r. 1960 a současný stav. Pro rozhodování využijte vhodné historické mapy, např. na Wikipedii ve článku Historie krajů v Česku.